

САФОНЧИК О. І.

доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри цивільного права
(Національний університет
«Одеська юридична академія»)
ORCID ID: 0000-0001-6781-8219

УДК 347.440:625.7/8(477)

DOI <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2024.2.68>

ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ СТОРІН ЗА ДОГОВОРОМ НА КАПІТАЛЬНЕ БУДІВНИЦТВО АВТОМОБІЛЬНИХ ДОРІГ ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ

В представленій статті розглянуто окремі аспекти цивільно-правової відповідальності сторін за договором на капітальне будівництво за законодавством України. Визначено, що цивільно-правова відповідальність є формою юридичної відповідальності, що передбачає застосування державного або приватного примусу (в межах дозволеного самозахисту) до правопорушника через позбавлення певних благ або накладення додаткових майнових обов'язків.

В статті акцентовано увагу на тому, що у контексті дорожньо-будівельного підряду найбільш поширеними правопорушеннями є ті, що виникають через невиконання умов договору. Якщо одна зі сторін порушує умови договору підряду на будівництво, капітальний ремонт або реконструкцію автомобільної дороги, вона зобов'язана відшкодувати контрагенту завдані збитки.

Зазначено, що сторони договору мають можливість самостійно визначити умови, при порушенні яких настає відповідальність, а також вид відповідальності, що може бути узгоджений між сторонами.

В статті акцентовано увагу на тому, що договір підряду також може передбачати додаткову відповідальність замовника, наприклад, штрафи за затримку оплати або відшкодування збитків, завданих внесенням змін до проєктно-кошторисної документації. Окрім порушень умов договору, замовник може також нести відповідальність за порушення законодавства у сфері будівництва.

Зазначено, що відповідальність підрядника регулюється низкою нормативно-правових актів і є важливою для забезпечення належного функціонування автомобільної дороги. Це сприяє безперешкодному, безпечному і швидкісному руху, а також забезпечує якість виконаних робіт і безпеку дорожнього руху.

Ключові слова: цивільне право, цивільне законодавство, цивільні правовідносини, зобов'язання, договірні зобов'язання, цивільно-правовий договір, договір підряду, договір про виконання робіт, договір на капітальне будівництво, автомобільні дороги.

Safonchik O. I. Civil liability of the parties under the contract for capital construction of highways under the legislation of Ukraine

The present article considers individual aspects of the civil liability of the parties under the contract for capital construction of highways under Ukraine's legislation. It is defined that civil liability is a form of legal liability that involves the use of public or private coercion (within the limits of permissible self-defense) against an offender through the deprivation of certain benefits or the imposition of additional property obligations.

The article focuses on the fact that in the context of road construction contracting, the most common offenses arise from failure to fulfill the contract's terms. If one

of the parties violates the terms of a contract for the construction, overhaul, or reconstruction of a highway, it is obliged to compensate the counterparty for the damages incurred.

It is noted that the parties to the contract are empowered to independently determine the conditions in case of violation of which liability arises, as well as the liability type that may be agreed between the parties.

The author emphasizes that the contractor agreement may also provide for additional liability of the customer, e.g., penalties for late payment, or compensation for damages caused by changes to the design and estimate documentation. In addition to contract breach, the customer may also be liable for violations of construction law.

It is marked that the contractor's liability is regulated by a set of legal acts and is important for ensuring the proper functioning of the road. This contributes to unobstructed, safe, and high-speed traffic and ensures the quality of work performed and road safety.

Key words: *civil law, civil legislation, civil law relations, obligations, contractual obligations, civil law contract, contractor agreement, work performance agreement, capital construction contract, highways*

Вступ. Будівництво автомобільних доріг є сферою діяльності, що вимагає високого рівня відповідальності, оскільки якість дорожньо-будівельних робіт безпосередньо впливає на безпеку руху транспорту, а отже, і на життя мільйонів людей. Стан вітчизняних доріг значною мірою визначає можливість швидкого пересування і покращення логістичних процесів, що є вкрай важливим у сучасному світі. Тому важливо мати чітке регулювання і невідворотність цивільно-правової відповідальності сторін договору підряду на будівництво, капітальний ремонт або реконструкцію доріг, а також забезпечити правові умови для реалізації їхніх цивільних прав та законних інтересів. Це буде сприяти загальному благу суспільства і стимулювати сторони до належного виконання своїх зобов'язань.

Цивільно-правова відповідальність являє собою вид юридичної відповідальності, що передбачає застосування до правопорушника державного або приватного примусу (в межах дозволеного самозахисту) через позбавлення певних благ або накладення додаткових обов'язків майнового характеру. Відповідно до чинного законодавства України, до суб'єкта відповідальності застосовуються санкції, які завжди мають майновий характер. Вони спрямовані на відновлення порушених суб'єктивних цивільних прав учасників правовідносин і передбачають відшкодування завданих збитків [1, с.161-162].

Серед науковців, що приділили свою увагу питанню цивільно-правовій відповідальності, у тому числі і за за договором на капітальне будівництво за законодавством України можна зазначити таких як: Банасевич І.І., Біленко М.С., Васильєва В.В., Голубєва Н.Ю., Гриняк А.Б., Гуцуляк В. К., Давидова І.В., Кузнєцова Н.С, Майданник Р.А, Савицька А.М., Є.О. Харитонов та багато ін.

Виклад основного матеріалу. Проблема цивільно-правової відповідальності підрядника за договором підряду на будівництво, капітальний ремонт або реконструкцію автомобільної дороги полягає в тому, що чинне цивільне законодавство України майже не містить специфічних норм, які регулюють конкретні види, умови, порядок та розміри санкцій за порушення умов договору. В результаті, визначення конкретних санкцій за такі порушення часто залишається на розсуд сторін договору.

Розглянемо найбільш поширені правопорушення, які можуть виникати у правовідносинах дорожньо-будівельного підряду. Найчастіше сторони договору порушують його умови шляхом невиконання або неналежного виконання своїх обов'язків, які є частиною договору [2, с. 15]. Одним із найпоширеніших видів порушень умов договору є прострочення боржника або кредитора. Відповідно до статті 612 Цивільного кодексу України, боржник вважається таким, що прострочив, якщо він не розпочав виконання зобов'язання або

не виконав його у встановлений договором чи законом термін. Прострочення боржника не виникає, якщо зобов'язання не може бути виконане через прострочення кредитора. Згідно зі статтею 613 Цивільного кодексу України, кредитор вважається таким, що прострочив, у таких випадках: якщо він відмовляється прийняти належне виконання, запропоноване боржником; якщо він не виконує дії, передбачені договором чи цивільним законодавством, або дії, що впливають із суті зобов'язання чи ділових звичаїв, які необхідні для виконання зобов'язання боржником; або якщо затримує повернення боржнику боргового документа чи відмовляється видати розписку відповідно до статті 545 ЦК України [3, с. 145].

Прострочення замовника може статися, якщо він не може надати земельну ділянку для будівництва дороги, не надає підряднику вчасно затверджену проєктно-кошторисну документацію, або не виконує інші умови договору, без яких підрядник не може розпочати роботи.

Прострочення підрядника відбувається при несвоєчасному виконанні дорожньо-будівельних робіт. Це стосується не лише кінцевої здачі завершеного об'єкта будівництва, ремонту чи реконструкції дороги, але й прострочення проміжних етапів робіт, передбачених договором. Отже, відповідальність за прострочення будь-якої сторони може бути застосована в будь-який момент виконання договору, враховуючи тривалий характер таких договірних відносин.

Відповідальність сторін за невиконання договору полягає в тому, що сторона, яка порушила договір підряду на будівництво, капітальний ремонт або реконструкцію автомобільної дороги, повинна відшкодувати контрагенту збитки, завдані внаслідок цього порушення. Загальними ознаками правопорушень у сфері договірних підрядних відносин є: по-перше, дія або бездіяльність учасника підрядних відносин, що проявляється у невиконанні або неналежному виконанні зобов'язання; по-друге, невиконання або неналежне виконання умов договору чи вимог цивільного законодавства, які становлять зміст підрядного зобов'язання; по-третє, порушення вимог Цивільного кодексу України, Господарського кодексу України, інших нормативно-правових актів, ділових звичаїв або умов підрядних договорів (протиправність) і по-четверте, порушення суб'єктивних цивільних прав контрагента за договором або інших осіб (наприклад, субпідрядників), що проявляється у невиконанні боржником передбачених договором дій або вчиненні дій, від яких він за договором повинен був утриматися [4, с.349-350].

Стосовно договору підряду на будівництво, капітальний ремонт або реконструкцію автомобільної дороги, можна провести певну аналогію з раніше зазначеними характеристиками та визначити ряд правопорушень, які виникають у цих правовідносинах. Зокрема, варто звернути увагу на порушення, пов'язані з недотриманням підрядником вимог, що містяться в технічних завданнях, інших технічних вимогах і будівельних нормах. Такі порушення можна класифікувати як неналежне виконання зобов'язання, оскільки підрядник зобов'язується не лише виконати роботи, але й зробити це якісно, вчасно і згідно з проєктно-кошторисною документацією. Отже, йдеться про дотримання якості, усіх технічних вимог і будівельних норм, а також про дотримання строків та недопущення перевищення домовлених сум витрат на необхідні ресурси.

Постає питання: чи є неналежним виконанням лише фактична невідповідність робіт, чи недоліки, виявлені після передачі робіт замовнику, також вважатимуться наслідками порушення зобов'язання? Наскільки доцільно відносити безоплатні зусилля підрядника щодо усунення виявлених недоліків робіт до правових наслідків порушення зобов'язання? Зазвичай, такий наслідок не передбачений у загальних положеннях про відповідальність за порушення зобов'язань. Проте законодавець у статті 611 ЦК України не намагався надати вичерпний перелік таких наслідків, залишивши їх на розсуд сторін [5].

Оскільки цивільно-правова відповідальність полягає в накладенні на боржника додаткових майнових обтяжень, таких як відшкодування збитків і сплата неустойки, то безоплатне усунення недоліків, на думку автора, не є додатковим обов'язком підрядника, а належить до виконання основного зобов'язання [6, с. 6]. Тому безоплатне проведення додаткових робіт за договором дорожньо-будівельного підряду не слід розглядати як форму відповідальності [7, с.55-56].

З цим твердженням варто погодитися, оскільки, як зазначено раніше, договір підряду на будівництво, капітальний ремонт або реконструкцію автомобільної дороги не припиняється в момент підписання акту прийому-передачі результатів робіт. Окремі обов'язки в межах цього договору існують тривалий час, зокрема, протягом терміну гарантійного ремонту дорожнього покриття.

Наступні види правопорушень притаманні саме досліджуваному питанню. Правопорушення, пов'язані з непогодженням результатів із замовником, а за потреби – з уповноваженими органами державної влади та органами місцевого самоврядування.

Правопорушення, пов'язані з непереданням або простроченням передання замовнику результатів робіт. У цьому контексті непереданням вважається непідписання акта про передачу автомобільної дороги в експлуатацію, яке включає обстеження замовником результату. У разі виявлення недоліків можуть бути висунуті вимоги щодо їх усунення.

Гуцуляк В.К. також вказує на правопорушення, пов'язані з переданням результатів пошукових робіт іншим особам без згоди замовника [7, с. 56].

У нашому випадку передача результату робіт, таких як якісно збудована, капітально відремонтована або реконструйована автомобільна дорога, третім (неуповноваженим) особам здається малоімовірною. Однак, у контексті досліджуваного договору підряду на будівництво, капітальний ремонт або реконструкцію автомобільної дороги, існують інші можливі правопорушення, пов'язані з третіми особами. Наприклад, це може бути відновлення руху на дорозі, яка була закрита для капітального ремонту чи реконструкції, без погодження із замовником.

Також можливі правопорушення, пов'язані з неповідомленням замовника про наявність у інших осіб права перешкоджати або обмежувати виконання подальших робіт (проектних, будівельних тощо) на основі переданих за договором результатів робіт.

Ще одним можливим правопорушенням є ухилення підрядника від участі у справі за позовом, пред'явленим до замовника іншою особою у зв'язку з недоліками результатів робіт. Відтак, підрядник зобов'язаний брати участь у вирішенні подібних спорів.

Згідно з частиною 3 статті 14 та частиною 1 статті 16 Закону України «Про дорожній рух», учасники дорожнього руху мають право на безпечні умови дорожнього руху і на відшкодування збитків, завданих через невідповідність стану автомобільних доріг, вулиць і залізничних переїздів вимогам безпеки руху. Водій має право отримати компенсацію за збитки, спричинені неналежним станом доріг, вулиць та залізничних переїздів [8].

Крім того, відповідно до частини 1 статті 24 Закону, власники доріг, вулиць та залізничних переїздів або уповноважені ними органи несуть відповідальність за забезпечення безпечних умов руху на об'єктах дорожньої інфраструктури, що знаходяться у їх віданні [8].

Згідно зі статтею 10 Закону України «Про автомобільні дороги», державне управління автомобільними дорогами загального користування здійснює Державна служба автомобільних доріг України. Цей центральний орган виконавчої влади координується Кабінетом Міністрів України через керівника центрального органу виконавчої влади у сфері транспорту та має свої місцеві підрозділи [9].

Згідно з пунктами 2 та 4 статті 11 Закону, до повноважень центрального органу виконавчої влади, який відповідає за державну політику у сфері дорожнього господарства та управління автомобільними дорогами загального користування державного значення, входять організація будівництва, реконструкції, ремонту та утримання автомобільних доріг відповідно до державних будівельних норм і стандартів, а також визначення переліків об'єктів та обсягів бюджетних коштів на ці роботи, затверджених Кабінетом Міністрів України. Окрім того, цей орган забезпечує сталу експлуатацію автомобільних доріг загального користування державного значення [9].

Згідно зі статтею 13 Закону України «Про автомобільні дороги», орган державного управління автомобільними дорогами загального користування несе відповідальність за відшкодування збитків користувачам доріг у порядку, визначеному законом, а також за санітарний та екологічний стан автомобільних доріг та їх смуг відведення [9].

Отже, можна зробити висновок, що орган державного управління автомобільними дорогами, який може виступати замовником за договором підряду на будівництво, капітальний ремонт або реконструкцію автомобільної дороги, несе відповідальність перед користувачами за фактичні збитки, завдані, зокрема, через неналежну якість дорожнього полотна.

Відповідальність за відшкодування збитків, завданих фізичним або юридичним особам унаслідок дорожньо-транспортних пригод, пов'язаних із незадовільними умовами на дорогах, визначається відповідно до чинного законодавства. У цьому контексті Підрядник несе відповідальність за забезпечення безпеки дорожнього руху на переданій ділянці автомобільної дороги. Якщо порушення, що призвели до дорожньо-транспортної пригоди, сталися з вини Підрядника, то він зобов'язаний врегулювати спори, пов'язані з ДТП, разом із Замовником, а також компенсувати завдані збитки.

Підрядник та Замовник ведуть облік дорожньо-транспортних пригод і беруть участь у їх розслідуванні, включаючи випадки з матеріальними збитками, що сталися на ділянці дороги, переданій за актом [10].

Аналогічні умови передбачені в договорах, що вже виконані та розміщені на платформі державних закупівель «Прозорро». Зокрема, в них зазначено, що на період дії договору та протягом гарантійного періоду Підрядник відповідно до Закону України «Про дорожній рух» та норм Глави 82 ЦК України повністю відповідає за утримання дороги, забезпечення безпеки руху, а також несе повну безумовну майнову та іншу юридичну відповідальність. Це включає відшкодування матеріальної та моральної шкоди, а також компенсацію витрат власникам транспортних засобів та іншим учасникам дорожнього руху у випадку дорожньо-транспортної пригоди, що сталася через незадовільний стан автомобільної дороги під час дії договору. Підрядник також зобов'язаний забезпечити повне майнове відшкодування Замовнику у разі завдання збитків користувачами доріг або в процесі використання смуги відведення юридичними чи фізичними особами на автомобільній дорозі [11].

Необхідно зазначити, що для притягнення особи до цивільно-правової відповідальності мають бути виконані певні умови, які потрібно підтвердити. Загальні умови виникнення цивільно-правової відповідальності включають: наявність шкоди у потерпілого; протиправна поведінка особи, яка завдала шкоду; причинний зв'язок між протиправною поведінкою і шкодою; наявність вини у особи, що завдала шкоду. Якщо хоча б одна з цих умов відсутня, це свідчить про відсутність підстав для притягнення порушника до відповідальності [12, с.56].

Оскільки правопорушення розглядається як протиправне діяння, слід звернути особливу увагу на наявність шкоди. У контексті договору підряду на будівництво, капітальний ремонт або реконструкцію автомобільної дороги основним є результат виконання робіт. Недотримання зобов'язань за таким договором може призвести до завдання матеріальної та моральної шкоди не тільки сторонам договору, але й третім особам.

Тож у будь-якому договорі підряду важливим є пункт про відповідальність сторін, який визначає санкції майнового характеру, що застосовуються для відновлення порушених прав постраждалої сторони, яка виконувала свої зобов'язання добросовісно, і компенсації завданої їй матеріальної шкоди. Окрім матеріальної шкоди, варто також враховувати можливість завдання шкоди діловій репутації сторін. Наприклад, якщо підрядник виконує будівельно-ремонтні роботи неякісно, це може призвести до проблем з експлуатацією автомобільної дороги або навіть до дорожньо-транспортних пригод та травмування третіх осіб. У такому випадку, підрядник може завдати шкоди діловій репутації замовника, який є відповідальним за належний експлуатаційний стан дороги.

Аналогічно, замовник, затримуючи оплату, може завдати шкоди діловій репутації підрядника, який не може взяти нові замовлення або своєчасно розрахуватися з постачальниками та субпідрядниками.

У договорі сторони можуть самостійно визначити умови, за порушення яких наступатиме відповідальність, а також вид відповідальності, який може бути визначений за згодою сторін. Найчастіше використовуються штрафи або неустойки. Залучення юристів та адвокатів для складання договору підряду може допомогти забезпечити правомірність договору,

зокрема в частині застосування кількох форм відповідальності за порушення договірних зобов'язань.

Розглянемо відповідальність обох сторін: замовника та підрядника. Щодо відповідальності замовника, А.Б. Гриняк зазначає, що відповідальність органів державної виконавчої влади або місцевого самоврядування, як замовників різних робіт, зазвичай передбачена у вигляді штрафних або оперативних санкцій у договорі підряду. Питання відповідальності таких замовників регулюється на основі загальних та спеціальних норм Цивільного кодексу України (ЦКУ) та Господарського кодексу України (ГКУ), з деталізацією умов у договорах відповідно до конкурсних вимог. Ці кодифіковані акти не містять, і в силу їхньої приватно-правової спрямованості (до ГКУ це твердження застосовується з певними застереженнями), як зазначають Н.С. Кузнецова та Р.А. Майданик, не допускають застосування конфіскаційних санкцій. Зокрема, йдеться про санкції, передбачені статтею 2 Закону України «Про майнову відповідальність за порушення умов договору підряду (контракту) про виконання робіт на будівництві об'єктів» від 6 квітня 2000 року. Згідно з цим законом, у разі недотримання зобов'язань щодо стягнення неустойки, сума неустойки (пені), що не була стягнена в установленому порядку з винної сторони, стягувалася за рішенням суду до державного бюджету зі сторони, яка не виконала договірних зобов'язань [13, с. 95].

Замовник, який є юридичною особою, несе відповідальність за порушення умов договору підряду в таких випадках: по-перше, несвочасна оплата виконаних робіт. Якщо замовник не сплачує вчасно за виконані роботи, підрядник має право вимагати відшкодування збитків, включаючи відсотки за користування чужими коштами. По-друге, внесення неузгоджених змін до проєктно-кошторисної документації. Замовник може вносити зміни до проєктно-кошторисної документації лише за згодою підрядника. Якщо зміни вносяться без згоди підрядника, підрядник має право відмовитися від виконання робіт. По-третє, неприйняття результату робіт. Замовник зобов'язаний прийняти об'єкт будівництва, ремонт або завершену реконструкцію в строк, визначений договором підряду. Якщо замовник відмовляється прийняти результат робіт, підрядник може вимагати відшкодування збитків.

У договорі підряду на будівництво, ремонт або реконструкцію автомобільної дороги може бути передбачена додаткова відповідальність замовника, наприклад, штраф за порушення строків оплати або відшкодування збитків, завданих внесенням змін до проєктно-кошторисної документації.

Крім порушень умов договору, замовник може нести відповідальність за порушення законодавства у сфері будівництва. Це може включати відповідальність за порушення вимог містобудівної документації або правил безпеки під час будівельних робіт. Замовник передає будівельний майданчик підряднику для виконання робіт і в деяких випадках повинен здійснювати авторський нагляд, якщо це є обов'язковим згідно з законодавством [14].

Таким чином, загальна юридична відповідальність замовника за договором підряду на будівництво, капітальний ремонт або реконструкцію автомобільної дороги є доволі широким поняттям. Вона може охоплювати як цивільно-правову, так і адміністративно-правову відповідальність.

Водночас відповідальність підрядника за договором підряду на будівництво, капітальний ремонт або реконструкцію автомобільної дороги регулюється такими нормативно-правовими актами: ЦК України; Закон України «Про регулювання містобудівної діяльності»; Постанова Кабінету Міністрів України від 20.04.2011 № 450 «Деякі питання здійснення державного контролю за якістю будівництва»; Наказ Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 17.06.2014 № 201 «Про затвердження Порядку прийняття в експлуатацію закінчених будівництвом об'єктів».

Відповідно до нормативно-правових актів, підрядник несе відповідальність за порушення умов договору підряду в таких випадках: 1. Неякісне виконання робіт. У разі неякісного виконання робіт замовник має право вимагати від підрядника усунення недоліків або відшкодування збитків. 2. Несвочасне виконання робіт. Якщо роботи виконані несвочасно, замовник може вимагати від підрядника відшкодування збитків, включаючи

відсотки за користування чужими коштами. 3. Відмова від виконання робіт. Якщо підрядник без обґрунтованих причин відмовляється виконувати роботи, замовник має право вимагати відшкодування збитків. Сторони можуть відмовитися від виконання договору в односторонньому порядку лише за наявності обґрунтованих підстав.

Відповідальність підрядника може також бути визначена в самому договорі. Наприклад, у договорі може бути передбачено штраф за неякісне виконання робіт або відшкодування збитків, завданих замовником через несвоєчасне виконання робіт.

Крім порушень умов договору, підрядник може нести відповідальність за порушення законодавства у сфері будівництва, зокрема, за порушення будівельних норм і правил або правил безпеки під час будівництва.

Замовник теж може нести цивільно-правову відповідальність за порушення правил безпеки під час будівництва. Наприклад, якщо він є балансоутримувачем і знав про певні особливості об'єкта робіт (автомобільної дороги) та не повідомив про це підрядника, і цей зв'язок буде доведено, на нього покладається обов'язок відшкодування шкоди.

Приклади відповідальності підрядника за договором підряду включають такі ситуації: якщо виявлено недоліки в роботах, які роблять дорогу непридатною для експлуатації, замовник може вимагати їх усунення. Якщо підрядник не виправить недоліки у визначені терміни, замовник може зробити це сам або запросити іншого підрядника з відшкодуванням витрат на виконання цих робіт за рахунок підрядника.

За несвоєчасне виконання робіт підрядник зобов'язаний сплатити замовнику штраф, передбачений договором підряду.

У разі відмови підрядника від виконання робіт замовник має право вимагати відшкодування збитків, включаючи витрати на підготовку до будівництва.

Відповідальність підрядника є важливою гарантією забезпечення функціонування автомобільної дороги, що сприяє безперешкодному, безпечному та швидкісному руху, забезпечуючи якість робіт та безпеку дорожнього руху.

Згідно з примірним договором підряду на будівництво, встановлюються обов'язкові гарантійні строки для окремих елементів дорожнього покриття. Підрядник гарантує якість виконаних робіт і можливість експлуатації об'єкта відповідно до умов проекту протягом гарантійного терміну, який визначається чинним законодавством. Гарантійний термін починається з дати видачі зареєстрованого інспекцією державного архітектурно-будівельного контролю свідоцтва і продовжується на час, протягом якого об'єкт не міг використовуватися через вади, відповідальність за які несе підрядник [15].

Юридична сутність цивільної відповідальності підрядника після виконання сторонами всіх зобов'язань за договором має двояку природу. З одного боку, усі умови договору між підрядником та замовником виконані: підписані акти виконаних робіт, результат передано замовнику, здійснено оплату, і зобов'язання сторін вважаються припиненими. З іншого боку, замовник або третя особа, якщо їм завдано шкоду з вини підрядника, має право звернутися до нього в будь-який час після припинення договору його виконанням. Це може викликати питання щодо природи таких відносин, адже договірні відносини вже припинені. Наприклад, через два роки після завершення договору до підрядника можуть звернутися треті особи або сам замовник з вимогами про відшкодування збитків [7, с.55].

Висновки. У сучасних умовах, коли важко прогнозувати своєчасне виконання зобов'язань – як з боку підрядника через постійні обстріли з боку країни-агресора, так і з боку замовника через перебої у фінансуванні будівельних проектів, що також є наслідком агресії російської федерації, питання затримки виконання зобов'язань, його регламентування та практичне застосування набуває особливої актуальності.

З огляду на це, для притягнення особи до цивільно-правової відповідальності необхідно вжити заходів для захисту своїх прав і вибрати ефективний спосіб захисту. Тому питання відповідальності та захисту суб'єктивних цивільних прав і законних інтересів сторін договору підряду на будівництво, капітальний ремонт або реконструкцію автомобільної дороги є ключовими для реалізації договірних правовідносин.

Здатність сторін цього договору захистити свої суб'єктивні цивільні права є важливою умовою для розвитку економіки та інвестиційної привабливості країни. Вдосконалення правових механізмів притягнення порушників до цивільно-правової відповідальності та забезпечення державних гарантій захисту цих прав є одними з основних чинників перспективного економічного розвитку та правового зростання нашої країни.

Список використаних джерел:

1. Комарницька І., Буцяк М. Поняття, ознаки та види цивільно-правової відповідальності. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. №2. С. 159-162.
2. Діба О. Поняття та ознаки порушення умов договору підяду на проведення проєктних робіт. *Підприємництво, господарство і право*. № 2. 2018. С. 14-19.
3. Банасевич І.І. Договори на виконання підрядних робіт за державним замовленням: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03. К.: НДІ приватного права і підприємництва АПРН України. 2007. 181 с.
4. Гриняк А.Б. Договірні зобов'язання з виконання робіт у цивільному праві України : дис. ... докт. юрид. наук : 12.00.03 ; Науково-дослідний інститут приватного права і підприємництва Національної академії правових наук України. Київ, 2013. 494 с.
5. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 р. № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
6. Савицька А.М. Суть цивільно-правової відповідальності. Юридична відповідальність (цивілістичні аспекти). За ред. к.ю.н., доц. Н.І. Титової. Львів: «Вища школа», 1975. С. 5-6
7. Гуцуляк В.К. Особливості відповідальності підрядника за порушення умов договору підяду на проведення пошукових робіт. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Право*. 2016. Вип. 39(1). С. 53 -57.
8. Про дорожній рух:Закон України від 30.06.1993 р. № 3353-XII із змінами. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3353-12#Text>
9. Про автомобільні дороги: Закон України від 08.09.2005 р. № 2862-IV р. зі змінами. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2862-15#Text>
10. Про затвердження Примірного договору підяду на будівництво (капітальний ремонт, реконструкцію) автомобільної дороги: Наказ Державної служби автомобільних доріг в Україні від 28.04.2009 р. № 188. URL: https://zakononline.com.ua/documents/show/98972__98972
11. Капітальний ремонт автомобільної дороги загального користування державного значення Н-14 Олександрівка-Кропивницький-Миколаїв, на ділянці км 153+196 – км 161+204, Миколаївська область (додаткові роботи). Матеріали тендерної документації. Prozorro. URL: <https://prozorro.gov.ua/tender/UA-2021-09-24-002152-a>
12. Коваленко І.А. Умови цивільно-правової відповідальності: загальнотеоретичний підхід. *Слово Національної школи суддів України*. 2021. № 1 (34). С. 53-63.
13. Гриняк А. Б. Договірна відповідальність як різновид цивільно-правової відповідальності сторін у підрядних зобов'язаннях. *Приватне право і підприємництво*. С. 93-97. URL: <http://www.ppp-journal.kiev.ua/archive/2013/12/24.pdf>
14. Про відповідальність за правопорушення у сфері містобудівної діяльності: Закон України від 14.10.1994 р. № 208/94-ВР зі змінами. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/vr062667-05#Text>
15. Про затвердження Примірного договору підяду в капітальному будівництві: Наказ Міністерства будівництва, архітектури та житлово- комунального господарства України від 27.09.2005 р. № 3. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/vr062667-05#Text>

